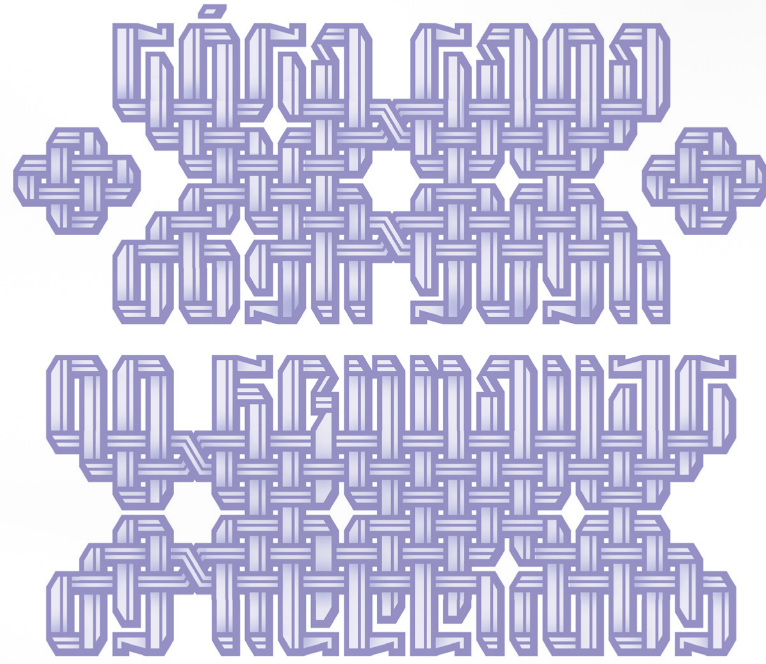
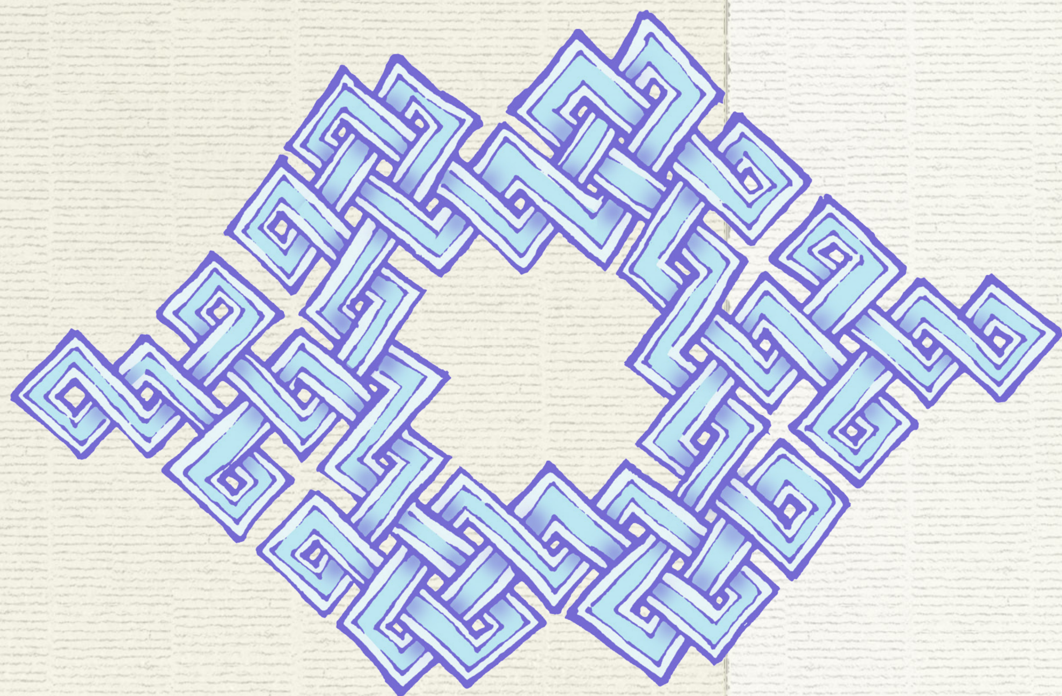
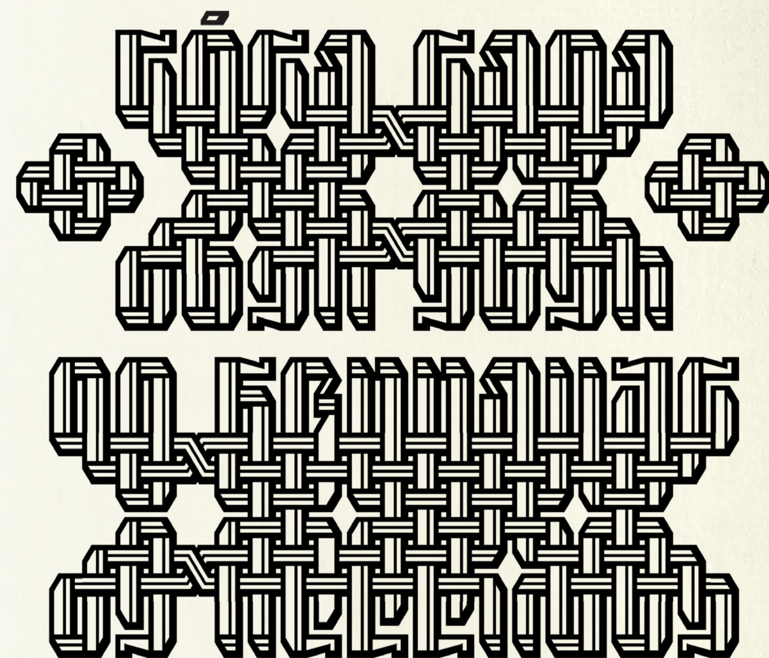

Bósa saga ok Herrauðs

Oretina 2025

Bósa saga og Herrauðs is published by Ortelina ltd & Gunnlaugur SE Briem, Otare Kalea 10, 20800 Zarautz Spain. ISBNs: 978-1-934772-34-3 hardcover, 978-1-934772-35-0 paperback, 978-1-934772-13-8-2 digital. The text was provided by Netútgáfan snerpa.is/net/index.html. Sérstakar þakkir til Hauks Þorgeirssonar við stofnun Árna Magnússonar. Hann leitaði uppi rúnir í handritunum AM 510 4to, AM 577 4to og AM 586 4to.

Efnisyfirlit

1. Frá Hringi ok sonum hans

Hringr hefir konungr heitit, er réð fyrir Eystra-Gautlandi. Hann var sonr Gauta konungs, sonar Óðins, er konungr var í Svíþjóð ok kominn var utan af Asíam ok frægastar konungaættir eru frá komnar hér á Norðrlöndum. Þessi konungr, Hringr, var bróðir Gautreks ins milda at faðerni, en móðerni átti hann göfugt. Hringr konungr átti Sylgju, dóttur Sæfara jarls af Smálöndum; hún var fríð kona ok vel skapi farin. Bræðr hennar váru þeir Dagfari ok Náttfari. Þeir váru hirðmenn Haralds konungs hilditannar, er þá réð fyrir Danmörk ok mestum hluta Norðrlanda.

Þau áttu einn son, er Herrauðr hét.
Hann var mikill vexti ok fríðr sýnum,
sterkr at afli ok vel at íþróttum búinn,
svá at fáir menn máttu við hann jafnast.
Hann var vinsæll af öllum mönnum, en ekki
hafði hann mikit ástríki af feðr sínum,
ok olli því, at konungr átti annan son
frilluborinn, ok unni hann honum meira,
sá er nefndr Sjóðr. Konungr átti hann í
æsku sinni, ok var hann nú fulltíða maðr.
Konungr fekk honum lén mikit, ok var hann
ráðgjafi konungs ok tók saman skatta
hans, leiðangr ok landskyldir, ok var hann
fyrir öllum inntektum ok útlátum, ok þótti
flestum hann fremr í útheimtunum, en
fastr í lyktum ok launum, en hollr var hann
konungi ok vildi hans jafnan fullastan, ok
hófst af því sá málsháttr af hans nafni, at
sá er öðrum kallaðr sjóðfellar, er honum
sér mesta hagsmuni ok geymir betr eptir.
Sjóðr samdi til þess punga þá, er síðan
váru kallaðir fésjóðar, at geyma í silfr þat,
er tekit var í skuldir konungs. En þat,

sem hann tók meira en til stóð, þá gerði
hann þat at smápunga, ok kallaði hann þat
slæg, ok umvendi hann því til kostnaðar,
en landaurum var óbreigt. Ekki var Sjóðr
þokkasæll af mönnum, en konungr unni
honum mikit ok lét hann einn öllu ráða.

2. Ætt Bósa ok Herrauðs

Maðr er nefndr Þvari ok var kallaðr Bryn-Þvari. Hann bjó skammt frá konungs atsetum. Hann hafði verit víkingr mikill inn fyrri hlut ævi sinnar, ok þá er hann var í víkingu, mætti hann skjaldmey einni, er Brynhildr hét. Hún var dóttir Agnars konungs ór Nóatúnum. Þau börðust, ok bárust sár á Brynhildi, þangat til at hún var óvíg. Tók Þvari hana þá til sín ok mikinn fjárhlut með henni. Hann lét græða hana at heilu, ok var hún síðan hnýtt ok bömluð, ok var hún því kölluð Brynhildar baga. Þvari gerði brúðlaup til hennar, ok sat hún á brúðbekk með hjálm ok brynju, en þó váru

ástir þeira góðar. Lagði Þvari þá af hernað ok settist í bú, ok áttu tvá sonu, ok hét Smiðr inn ellri; hann var eigi mikill maðr vexti, manna fríðastr sýnum ok slyngr við allar íþróttir ok svá hagr, at hann lagði á allt gerva hönd. Bósi hét annarr sonr þeira. Hann var mikill vexti ok sterkr at afli, dökklitaðr ok ekki mjök fríðr ok líkr móður sinni at skaplyndi ok sköpun. Fátt var hann ok keskimáll ok þráfylginn því, sem hann tók upp, ok eigi mjök fyrirleitinn við hvern sem hann átti. Móðir hans unni honum mikit, ok var hann kenndr við hana ok kallaðr Bögu-Bósi. Hafði hann ok margar tiltekjur til þess bæði í orðum ok verkum, at honum var þetta sannnefni. Busla hét kerling. Hún hafði verit frilla Þvara karls. Hún fóstraði sonu hans. Hún kunni margt í töfrum. Smiðr var henni miklu eftirlátari, ok nam hann margt at henni. Hún bauð Bósa at kenna honum galdra, en Bósi sagðist eigi vilja, at þat væri skrifat í sögu hans, at hann ynni nokkurn hlut með sleitum, þann

sem honum skyldi með karlmennsku fylgja. Mjök var nær um aldr þeira Herrauðar konungssonar ok karlssona, ok var vingott með þeim, ok var Bósi jafnan í konungsgarði, ok lögðu þeir Herrauðr lag sitt saman. Sjóðr vandaði um þat, at Herrauðr gaf Bósa klæði af sér, því at hans váru jafnan í sundr rifin. Bósi þótti ok harðleikinn, er hann var at gamni með þeim, en engi þorði um at vanda fyrir Herrauð, því at hann mælti allt eftir Bósa. Nú beiddi Sjóðr, at hirðmenn skyldi lemja hann ór leik.

3. Herrauðr fór í hernað með Bósa

Þat var nú eitthvert sinn, at hirðin hafði soppleik, ok léku menn með kappi miklu, ok gerðu þeir nú leik til Bósa, en hann tók hart í móti, ok gekk hönd ór liði á einum konungsmanni. Annan dag braut hann fót í öðrum. Inn þriðja dag veittust at honum tveir menn, en margir ófrægðu honum. Sló hann þá augat ór einum með soppinum, en annan felldi hann, ok brotnaði hann á háls. Hlupu þeir þá til vápna ok vildu drepa Bósa, en Herrauðr stóð hjá honum með þá menn, sem hann gat fengit, ok var búit við sjálft, at þeir munu berjast, áðr en konungr kom til. En fyrir tillögu Sjóðs gerði konungr

Bósa útlægan, en Herrauðr kom honum undan, svá at honum varð eigi náð. Litlu síðar beiddi Herrauðr föður sinn at fá sér herskip ok röskva menn til fylgdar, því at hann lézt vilja ór landi ok afla sér meiri frægðar, ef þess verðr auðit. Konungr bað þat mál fyrir sjóð, en hann kveðst ætla, at sneyðast mundi féhirzlunnar, áðr en Herrauðr er svá heiman gerr sem honum líkar. Konungr sagði, at þeir skyldu við þat leita, ok varð svá at vera sem konungr vildi, ok var nú búin ferð Herrauðar með miklum fékostnaði, ok var hann vanar at öllu, ok kom þeim bræðrum lítt saman. Hafði hann fimm skip ór landi, ok váru þau flest öll forn. Vaska menn hafði hann með sér ok mikit fé í gulli ok silfri, ok sigldi hann nú burt af Gautlandi ok suðr til Danmerkr.

Einn dag í miklu veðri þá stóð maðr á bjargi ok beiddi fars. Herrauðr sagðist eigi gera sér króka til hans, en segir þat til reiðu, ef hann náir skipinu. Þessi maðr stökk af bjarginu ok kom niðr á sveifinni

fyrir utan stýrit, ok var þat fimmtán álna langt hlaup. Þat þekktu menn Bósa. Herrauðr fagnar honum vel ok segir hann skyldu vera stafnbúa á skipi sínu. Þaðan sigldu þeir til Saxlands ok herjuðu, hvar sem þeir fóru. Þeim varð gott til fjár, ok fóru þeir svá fimm vetr.

4. Hósi arfar sjóð ok féll í ónáð

Nú er þar til at taka heima í Gaulardal, þá er herrauðr var í burt farinn, skoðaði Sjóðr féhirzlur föður síns. Váru þá tómar kistur allar ok svá töskur, ok varð honum orð it sama á munni: 'Man ek þat,' sagði hann, 'at öðruvís var í þenna sjóð at líta.'

Síðan bjóst Sjóðr heiman at taka saman konungs skatta ok landskyldir, ok var hann þá ferr í flestum útheimtum. Hann ferr til Þvara karls ok beiddi þar leiðangrs sem annars staðar. Þvari sagðist frá eiar herferðum ok sagðist leiðangr eigi gera. Sjóðr sagði hann meira leiðangr eiga at gera en aðra menn ok kvað hann því ollar

fara, at Herrauðr fór ór landi, ok beiddi bóta fyrir þá menn, er Bósi hafði meitt, en Þvari sagði, at maðr ætti at áhyggjast sik sjálfr, er hann gengr til leiks, ok kvaðst eigi ausa út fé sínu fyrir slíkt, ok sló þá í deilu með þeim. Braut Sjóðr þá upp útibúr Þvara karls ok tók í burt tvær gullkistur ok mikit fé annat í vápnum ok klæðum, ok skildu þeir við svá búit. Fór Sjóðr heim ok hafði mikinn fjárhlut, ok sagði hann konungi frá ferðum sínum. Konungr kvað þat illa, er hann hafði rænt Þvara karl, ok kvaðst ætla, at honum mundi þat illa gegna. Sjóðr kvaðst eigi sakast um þat. ¶ Nú er at segja frá Herrauði ok Bósa, at þeir búast at sigla heim ór hernaði. Þá hörðu þeir frétt, at Sjóðr hafði rænt Þvara karl. Ætlaði Herrauðr þá at fríða fyrir Bósa ok sætta hann við konung. Þeir fengu veðr svá mikil, at skip þeira skildust, ok týndust þau öll, sem Herrauðr hafði heiman haft, en hann komst með tvau skip í Elfarsker, en Bósa bar til Vindlands einskipa. ¶ Þat

lá fyrir Sjóðr með tvau skip, nýkominn ór Austrvegi, ok hafði hann keypt konungi dýrgripi. En er Bósi vissi þat, bað hann menn sína vápnast, ok lagði hann til fundar við Sjóð ok spurði, hverju hann vildi bæta, er hann hafði rænt Þvara karl. Sjóðr kvað hann firna djarfan, er hann þorði slíkt at mæla, þar sem hann var áðr útlagi konungs, ok kvað honum vel yfir at láta, er hann missti eigi meira. Þá tóku hvárirtveggju til vápna, ok sló í bardaga með þeim, ok lauk svá, at Bósi varð banamaðr Sjóðs. Gaf hann þá grið þeim, sem eptir váru, en tók at sér skipit ok allt þat, er á var. ¶ En er honum gaf byr, siglir hann undir Gautland ok fann þar Herrauð, fóstbróður sinn, ok sagði honum tíðendin, en Herrauðr sagði honum, at þat mundi eigi bæta um vinsældir hans við konung, — „Eða hví fórtu á minn fund, svá nærri mér sem þú hefir höggvit?“ ¶ „Ek vissa,“ sagði Bósi, „at mér mundi eigi tjá at forðast þik, er þú vildir illu til þín sjá, en ek þóttumst þat allt traust eiga, sem þú

vart. ¶ „Kalla má,“ segir Herrauðr, „at lítill mannskaði væri at Sjóð, þó at mér væri skyldr, ok mun ek fara á fund föður míns ok freista, ef ek gæti sætt ykkar.“ ¶ Bósi kvaðst eigi vænta mikils létta af konungi, en hér„þar er til bóta at sjá, sem þér eruð, við Bósa, félaga minn, því at hann hefir hent slys mikit. Hann hefir vegit Sjóð, son þinn, þó at sakir væri nokkurar til, ok viljum vér bjóða sættir ok fé svá mikit sem þú vilt sjálfr kjósa ok þar með várt fylgi ok hylli ok slíka þjónustu sem þér vilið hann krefia.“ ¶ Konungr svarar þá reiðuliga: „Mikit kapp leggr þú á, Herrauðr, at fylgia illmenni þessu, ok mundi mörgum þykkia þér betr standa at hefna bróður þíns ok várrar svívirðu.“ ¶ Herrauðr svarar: „Lítill mannskaði var at Sjóð. Veit ek ok eigi, hvárt hann var minn bróðir eða eigi, þó at þú heldir mikit til hans, ok þykkir mér þú eigi virða mik mikils, at þú vilt eigi taka sættir fyrir mínar bænir, en ek þykkiumst þá bjóða betra mann í stað Sjóðs í þá

þjónustu, sem hann hafði.“ ¶ Þá mælti konungr reiðr mjök: „Allt eitt formæli, sem þú veitir Bósa, skal mikit spilla til, ok þegar ek get honum nát, skal hann veri hanga miklu hæra en menn viti dæmi til, at nokkurr þjófr hafi svá hátt hangit.“ ¶ Þá svarar Herrauðr reiðr mjök: „Þat munu margir mæla, at þér kunnið eigi sóma yðvarn at þiggia. Nú með því, at þú vilt mik einskis virða, þá máttu til þess ætla, at eitt skal yfir okkr Bósa ganga, ok skal ek svá veria hann sem sjálfan mik ok mér endist líf til ok karlmennska, ok munu þat þó margir mæla, at nógu dýrt muni þá keyptr einn ambáttarsonr, er þér gerið oss við.“ ¶ Snýr Herrauðr þá í burt reiðr mjök ok létti eigi fyrr en hann fann Bósa ok sagði honum, hversu þeir feðgar höfðu skilit.

5. Busla tók konung til bænar

Hringr konungr lætr nú blása saman liði sínu ok ferr til móts við þá fóstbræðr, ok sló þar þegar í bardaga með þeim, ok hafði konungr lið hálfu meira eða þrjú slík. Þeir Herrauðr ok Bósi gengu vel fram ok felldu margan mann, en þó urðu þeir ofrliði bornir ok váru teknir ok settir í fjötra ok kastat í myrkvastofu, en konungr var svá reiðr, at hann vildi þegar láta drepa þá, en Herrauðr var svá vinsæll, at allir mæltu hann undan, ok var þá fyrst skipt herfangi ok grafnir inir dauðu. Váru margir menn á aageingan við konung, at hann skyldi taka sættir af Herrauð, ok var hann leiddr fyrir konung.

Konungr bauð honum grið, ok lögðu margir þar vel til, en Herrauðr segist eigi grið vilja þiggja, nema Bósi hafi bæði lífs grið ok lima, en konungr sagði þess enga ván. Herrauðr sagðist þess manns bani skyldu verða, sem réði lífláti Bósa, ok eigi konungi hlífa heldr en öðrum. Konungr segir þá, at þat kæmi eigi illa, at sá hefði þrek, er beiðist. Var konungr þá svá reiðr, at eigi mátti orðum við hann koma, ok bað leiða Herrauð aptr í myrkvastofuna ok skyldi þá báða aptra um morguninn, því at konungr vildi eigi annat, ok þótti nú flestum óvænliga horfa. Þetta kveld kom Busla kerling at máli við Þvara karl ok spurði, hvárt hann ætlaði ekki at bjóða fé fyrir son sinn, en hann sagðist eigi vilja ausa út fé sínu ok sagðist vita, at hann gæti eigi keypt þeim manni líf, sem deyja skyldi ok feigr væri, ok spurði, hvar nú væri komit kjörum hennar, at hún veitti eigi Bósa nokkut lið, en hún sagði sér eigi mega göngumannligar fara en honum. Þetta kveld it sama kom Busla

í þat herbergi, sem Hringr konungr svaf í, ok hóf upp bæn þá, er síðan er kölluð Buslubæn, ok hefir hún víðfræg orðit síðan, ok eru þar í mörg orð ok ill, þau sem kristnum mönnum er þarfleysa í munn at hafa, en þó er þetta upphaf á henni: Hér liggr Hringr konungr, / hilmir gauta, / einráðastr / allra manna; / ætlar þú son þinn / sjálfr at myrða, / þau munu fádæmi / fréttast víða. / Heyr þú bæn Buslu, / brátt mun hún sungin, / svá at heyrast skal / um heim allan, / ok óþörf öllum, / þeim sem á heyra, / en þeim þó fjándligust, / sem ek vil kveðja. / Villist vættir, / verði ódæmi, / hristist hamrar, / heimr sturlist, / versni veðrátta, / verði ódæmi, / nema þú, Hringr konungr, / Herrauð friðir / ok honum Bósa / bjargir veitir. / Svá skal ek þjarma / þér at brjósti, / at hjarta þitt / höggormar gnagi, / en eyru þín / aldregi heyri / ok augu þín / úthverf snúist, / nema þú Bósa / björg ok veitir / ok honum Herrauð / heipt upp gefir. / Ef þú siglir, / slitni reiði, / en af

Stýri ⁊ stökkvi klókar, ⁊ rifni rekiar, ⁊ reki segl ofan, ⁊ en aktaumar ⁊ allir slitni, ⁊ nema þú Herrauð ⁊ heipt upp gefir ⁊ ok svá Bósa ⁊ bjóðir til sátta. ⁊ ef þú ríðr, ⁊ taskist taumar, ⁊ heltist hestar, ⁊ en hrumist klárar, ⁊ en götur allar ⁊ ok gagnstígar ⁊ troðist allar ⁊ í tröllhendar fyrir þér, ⁊ nema þú Bósa ⁊ bjargir veitir ⁊ ok Herrauð ⁊ heipt upp gefir, ⁊ sé þér í hvílu ⁊ sem í hálmeldi, ⁊ en í hásæti ⁊ sem á hafbáru; ⁊ þó skal þér stinna ⁊ sýnu verra, ⁊ en ef þú vilt við meyjar ⁊ manns gaman hafa, ⁊ villist þú þá vegarins; ⁊ eða viltu þulu lengri?' Þá svarar konungr: 'Þegi þú, vánd vættr, ok vert í burtu, ellegar mun ek láta meiða þik fyrir forbænir þínar.' ¶ 'Svá förum vit nú fundizt,' segir Busla, 'at vit munum eigi skilja, fyrr en ek hefi minn vilja.' ¶ Konungr vildi þá upp standa, ok var hann þá fastr við sængina, en smásveinar vöknuðu eigi. Busla lét þá frammi annan þriðjung bænarinnar, ok mun ek láta þat um líða at skrifa hann, því at þat er öllum

þarfleysa at hafa hann eptir, en þó má svá sízt eptir hafa hann, at hann sé eigi skrifaðr, en þó er þetta þar upphaf á: Tröll ok álfar ⁊ ok töfranornir, ⁊ búar, bergrisar ⁊ brenni þínar hallir, ⁊ hati þik hrímþursar, ⁊ hestar streði þik, ⁊ stráin stangi þik, ⁊ en stormar æri þik, ⁊ ok vei verði þér, ⁊ nema þú vilja minn gerir. En er sú þula var úti, mælti konungr til hennar: 'Fyrr en þú illmælir mér lengr, þá mun ek gera Herrauði líf, en Bósi fari ór landi ok sé atæpr, nær ek get hann áhent.' ¶ 'Þá skal taka þér fram betr,' segir Busla. ¶ Fór hún þá upp þat vers, er syrpuvers er kallat ok mestr galdr er í fólginn ok eigi er lofat at kveða eptir dagsetr, ok er þetta þar í nærri endanum: Komi hér seggir sex, ⁊ seg þú mér nöfn þeira ⁊ öll óbundin, ⁊ ek mun þér sýna: ⁊ getr þú eigi ráðit, ⁊ svá at mér rétt þykki, ⁊ þá skulu þik hundar ⁊ í hel gnaga, ⁊ en sál þín ⁊ sökkvi í víti.'

ᚱ·ᛒ·ᚦ·ᚴ·ᛘ·ᚢ·ᛁᛁᛁᛁᛁᛁ·ᛧᛧᛧᛧᛧᛧᛧ·ᛁᛁᛁᛁᛁ·ᛁᛁᛁᛁᛁ·ᛚᛚᛚᛚᛚᛚ

„Ráð nú þessi nöfn, svá at rétt sé, ellegar hríni allt þat á þér, sem ek hefi verst beðit, nema þú gerir minn vilja.“ En er Busla hafði úti bænina, vissi konungr varla, hverju hann vildi svara fyrir fortölum hennar. „Hvert er nú þinn vili?“ segir konungr. „Sendu þá forsending,“ segir kerling, „þá sem tvísýni er á, hversu þeim gengr, ok ábyrgist þeir sik sjálfir.“ Konungr bað hana þá í burt fara, en hún vildi þat eigi, fyrr en konungr sór henni trúnaðareið, at hann skyldi halda þat, sem hann hafði henni lofat, en þá skyldi Buslubæn ekki á honum hrína. Hvarf þá kerling þá í burtu.

6. Konungr sendi Bósa forsending

At morgni dags er konungr snemma uppi ok lét blása til þings, ok váru þeir þangat leiddir Herrauðr ok Bósi. Konungr spyrr þá ráðgjafa sína, hvat við þá skyldi gera, en flestir báðu hann vægja við Herrauð. Þá mælti konungr til hans: „Lítils viltu virða mik,“ segir hann, „en nú vil ek gera þat fyrir bæn vina minna, at Bósi skal hafa lífs grið ok lima, ok skal hann fara ór landi ok koma eigi aftr, fyrr en hann fær mér þat gammsegg, at skrifat er allt með gullstöfum utan, ok erum vit þá sáttir, en ellegar skal hann heita hvers manns níðingr. En Herrauðr fari hvárt er hann

vill, at fylgja Bósa, eða geri hverr ráð fyrir sér, sem hann vill, því at eigi munum vit samvistum saman vera at svá búnu."

¶ Váru þeir þá leystir báðir, ok fóru þeir þá til Þvara karls ok váru hjá honum um vetrinn. En er váraði, bjuggu þeir ferð sína ór landi ok höfðu eitt skip ok á fjórða mann ok tuttugu, ok fóru þeir mjök at tilvísan Buslu, ok heldu þeir í austrveg ok kómu undir Bjarmaland ok lögðu undir einn eyðiskóg.

7. Þeir Bósi gistu at Hárekis

Hárekr hét sá konungr, er þar réð þá fyrir. Hann var kvángaðr ok átti tvá sonu. Hét annarr Hrærekr, en annarr Siggeirr. Þeir váru kappar miklir ok hirðmenn Goðmundar konungs á Glæsivöllum ok landvarnarmenn hans. Dóttir konungs hét Edda. Hún var fríð sýnum ok um flesta hluti vel kunnandi.

¶ Nú er at segja frá þeim fóstbræðrum, at þeir váru komnir undir Bjarmaland ok þann skóg, er Vínuskógr heitir. Þeir treystu tjalda á landi mjök fjarri mannavegum.

¶ Um morguninn sagði Bósi mönnum sínum, at þeir Herrauðr mundu ganga á land ok kanna skóginn ok vita, hvers þeir yrði vísir. "En

þér skuluð bíða okkar hér mánuð, en ef vit komum þá eigi aftr, þá skuluð þér sigla, hvert sem þér vilið.“ ¶ Mönnum þeira þótti mikit fyrir þessu, en þó varð svá at vera sem þeir vildu. Síðan ganga þeir fóstbrœðr á skóginn ok höfðu þat eitt til matar, sem þeir skutu, dýr ok fugla, en stundum höfðu þeir ekki nema ber ok sara. Skógrinn ónýtti mjök klæði þeira. ¶ Einn dag kómu þeir at húsbœ einum. Þar stóð karl úti ok klauf skíð. Hann heilsar þeim ok spyrr þá at nafni. Þeir sögðu til it sanna ok spurðu, hvat karl hét, en hann kveðst heita Þórketill. Hann sagði þeim til reiðu næturgreiða, ef þeir vildu, en þeir þágu þat. Karl fylgir þeim til stofu, ok var þat fámennt. Húsfreyja var við aldr, dóttur áttu þau væna, ok dró hún klæði af gestum, ok váru þeim fengin þurr klæði. Síðan váru handlaugar fram látnar, ok var þeim reist borð ok gerir gott öl at drekka, ok skenkti bóndadóttir. Bósi leit oft hýrliga til hennar ok sté fæti sínum á rist henni, ok

þetta bragð lék hún honum. ¶ Um kveldit var þeim fylgt at sofa með góðum umbúningi. Bóndi lá í lokrekkju, en bóndadóttir í miðjum skála, en þeim fóstbrœðrum var skipat í stafnsæng við dyrr útar. En er fólk var sofnat, stóð Bósi upp ok gekk til sængr bóndadóttur ok lyfti klæðum af henni. Hún spyrr, hverr þar væri. Bósi sagði til sín. ¶ „Hví ferr þú hingat?“ sagði hún. ¶ „Því, at mér var eigi hægt þar, sem um mik var búit,“ ok kveðst því vilja undir klæðin hjá henni. ¶ „Hvat viltu hér gera?“ sagði hún. ¶ „Ek vil herða jarl minn hjá þér,“ segir Bögu-Bósi. ¶ „Hvat jarli er þat?“ sagði hún. ¶ „Hann er ungr ok hefir aldri í aflinn komit fyrri, en ungan skal jarlinn herða.“ ¶ Hann gaf henni fingrgull ok fór í sængina hjá henni. Hún spyrr nú, hvar jarlinn er. Hann bað hana taka milli fóta sér, en hún kippti hendinni ok bað ónáðað eiga jarl hans ok spurði, hví hann bæri með sér óvætti þetta, svá hart sem tré. Hann kvað hann mýkjast í myrkholunni. Hún bað

hann fara með sem hann vildi. Hann setti nú jarlinn á millum fóta henni. Var þat gata eigi mjök rúm, en þó kom hann fram ferðinni. Lágu þau nú um stund, sem þeim líkar, áðr en bóndadóttir spyrr, hvárt jarlinum mundi hafa tekizt ferzlan. En hann spyrr, hvárt hún vill herða ortar, en hún kvað sér þat vel líka, er honum þykkir betra. ¶ Greinir þá ekki, hversu opt at þau léku sér á þeiri nótt, en hins getr, at Bósi spyrr, hvárt hún vissi ekki til, – „hvert at leita skyldi at gammseggi því, sem vit fóstbrœðr erum eptir sendir ok gullstöfum er ritat utan.“ ¶ Hún kvaðst eigi minna munu launa honum gullit ok góða nætrskemmtan en segja honum þat, sem hann vill vita, – „en hvert var þér svá títt, at þik vill feigan ok senda þik forsending?“ ¶ „Eigi gengr illt til alls, ok verðr engi frægr af engu,“ segir hann, „eru þeir ok margir hlutir, at opt snúast til gæfu, þó at háskasamliga sé stofnaðir.“

8. Þeir félagar náðu gammsegginu

„Hér í skógi þessum stendr hof mikit. Þat á Hárekr konungr, er hér ræðr fyrir Bjarmalandi. Þat er görgat goð þat, er Jómali heitir. Þat er gull mikit ok gersemar. Fyrir því hofi ræðr móðir konungs, er Kolfrosta heitir. Hún er mögnuð af blótskap, svá at henni kemr engi hlutr á óvart. Hún veit þat fyrir með konstrum sínum, at hún á eigi at lifa út allan þenna mánuð, ok því fór hún hamfari austr á Glæsivöllu ok nam í burt Hleiði, systur Goðmundar konungs, ok ætlar, at hún skuli verða hofgyðja eptir sik. En þat er þó skaði mikill, því at hún er allra meyja fríðust ok kurteisust, ok væri

betr, at þat hrærist undan.“ ¶ „Hvat er til vandhæfa í hofinu?“ sagði Bósi. ¶ „Gammr er þat,“ sagði hún, „svá bölvaðr ok grimmr, at hann drepr allt þat, er fyrir verðr hans ódæmum. Hann horfir beint í móti dyrum ok þekkir hvat, er inn kemr, ok er því engu lífs at vænta, sem verðr fyrir hans klóagangi eða eitri. Þræll einn er í hofinu; hann varðar mat gyðjunni. Tvævetra kvígu þarf hún í mál. Undir þessum gammi er egg þat, sem þú ert eptir sendr. Griðungr einn er í hofinu, tryldr ok blótaðr. Hann er bundinn með járnviðjum. Hann skal strjúka kvíguna, ok blandast þá ólyfjan við hana, ok tryllast þeir allir, sem af eta. Hana skal matgera fyrir hleiði konungs systur, ok verðr hún þá líka tröll, sem hofgyðjan var áðr. Nú þykkir mér óvænt um, at þú munir sigra óvætti þessa, við svá mikinn tröllskap sem um er at eiga.“ ¶ Bósi þakkar henni nú sögu sína ok gerði henni góðan danganda í skemmtanarlaun, ok fór þá báðum vel, ok sváfu þau nú allt til dags. En at morgi fór

hann til Herrauðar ok sagði honum, hvat hann hafði frétt, ok dvöldust þeir þar þrjár nætr, ok sagði bóndadóttir þeim, hvat þeir skyldu stefna til hofsins, ok bað hún vel fyrir þeim at skilnaði. Fara þeir nú leið sína. ¶ Ok einn morgin snemma sá þeir, hvar maðr fór mikill vexti í grám kufli. Hann leiddi með sér naut. Þeir þóttust vita, at þat mundi vera þrællinn, ok stilltu þeir nú at honum. Bósi sló hann kylfuhögg svá stórt, at þat var hans bani. Síðan drápu þeir kvíguna ok flógu af henni belg ok stöppuðu upp með mosa ok lyng. Herrauðr fór í kufl þrælsins ok leiddi eptir sér kvígubelginn, en Bósi steypti kápu sinni yfir þrælinn ok bar hann á baki sér, þangat til at þeir sá hofit. Þá tók Bósi spjót sitt ok rak í rass þrælinum ok neðan eptir honum endilöngum, svá at oddrinn kom út við herðarnar. Ganga þeir nú at hofinu. Herrauðr gekk inn í hofit í búningi þrælsins. Hofgyðjan var þá í svefni. Hann leiddir kvíguna á básinn, en leysir griðunginn.

hann hljóp upp á kvíguna. Mosabelgrinn varð léttr fyrir, ok þat gnaddi höfuðit út á múrinn ok braut af sér bæði hornin. Herrauðr greip þá í bæði eyrun á honum ok í granirnar ok snaraði hann svá úr hálsliðinum. Þá vaknaði gýgrin ok hljóp á fætr. Í þessu kom Bósi inn í hofit ok bar þrælinn uppi yfir höfði sér á spjótinu. Gammrinn brá nú við skjótt ok steypti sér ofan ór hreiðrinu ok vildi gleypa þann, sem inn var kominn. Svalg hann nú þrælinn ofan at mitti. Bósi þrýsti þá spjótinu, svá at þat gekk upp í háls gamminum, þar til at stóð í hjartanu. Gammrinn setti nú klærnar í bjóin á þrælsskrokkinum ok setti vænghnúana við eyrat á Bósa, svá at hann fell í óvit. Fell gammrinn þá ok ofan á hann, ok váru hans fjörbrot ógurliga mikil. Herrauðr réðst á móti hofgyðjunni, ok var þeira atgangr inn harðasti, ok hafði kerling illa skornar negl, ok reif hún hold hans niðr at beini. Þau bárust þangat at, sem Bósi var fallinn, ok var þar blóðugt mjök. Kerlingu varð hált í

gammsblóðinu, ok fell hún á bak aftr, ok váru þá sviptingar miklar með þeim, svá at ýmsi váru undir. Bósi raknaði þá við ok greip höfuð griðungsins ok rak á nasir gýginni. Herrauðr sleit þá af henni höndina í axlarliðinum. Tók henni þá at dapna leikrinn, en í fjörbrotum hennar varð landskjálfti mikill. Þeir gengu nú um hofit ok rannsökuðu þat. Í hreiðri gammsins fundu þeir eggit, ok var þat allt með gullstöfum ritat. Þar fundu þeir gull svá mikit, at þeir höfðu nóg at bera. Þeir kómu at stalla þeim, sem Jómali sat á. Af honum tóku þeir gullkórónu, setta með tólf gimsteinum, ok men þat, sem kostaði þrjú hundruð marka gulls, ok ór knjám honum tóku þeir silfrbolla svá stóran, at engir fjórir menn mundu af drekka. Hann var fullr af rauðagulli. En fell þat, sem tjaldat var um Jómalann, var meira vert en þrír farmar af atómundi þeim, er dýrastr skríðr um Grikklandshaf. Þetta tóku þeir allt til sín. Þeir fundu afstúku eina í

hofinu, ok var hún komin mjök leyniliga. Þar
var fyrir steinhurð sterkliga læst, ok váru
þeir at allan daginn at brjóta hana upp, áðr
en þeir kómust inn. Þeir sá þar konu sitja
á stóli. Eigi höfðu þeir aðra vænni sét. Hár
hennar var bundit við stólbrúðir; þat var
fagrt sem hálmr barinn eða gull trint.
Járnrestr var um hana miðja, vandliga læst
at henni. Hún var grátin mjök. ¶ En er hún
sá mennina, spurði hún, hvat olli ófyrirleika
þeim, 'er verit hefir í morgin, eða hví
þykkir ykkr líf ykkart svá illt, at þit fýsizt
hingat í trölla hendr, því at þeir, sem hér
ráða fyrir, munu þegar drepa ykkr, er þit
sjáizt hér?' ¶ En þeir sögðu, at mörgu
svaraði frestin. Þeir spurðu at, hvat hún
hét ok hví hún væri þar svá harðliga haldin.
Hún sagðist Hleiðr heita ok vera systir
Goðmundar konungs austr á Glæsivöllum.
'En tröllkona sú, sem hér ræðr fyrir, sótti
mik þangat með fjölkynngi ok ætlar, at ek
skuli ganga fyrir blótum í hofinu ok vera
hér abbadís, þá hún er dauð, en ek vilda fyrr

vera brenna.' ¶ 'Góð mundir þú vera þeim
manni,' segir Herrauðr, 'er þik frelsaði
heðan.' Hún segist vita þat mundi engi
gert geta. ¶ Herrauðr mælti: 'Viltu eiga
mik, ef ek kem þér heðan?' ¶ 'Engan veit
ek svá leiðan mennskan mann,' segir hún,
'at ek mundi eigi heldr vilja eiga en at vera
blótuð hér í hofinu, eða hvert er nafn
þitt?' ¶ 'Herrauðr heiti ek,' segir hann,
'sonr Hrings konungs af Eystra-Gautlandi,
en eigi þarft þú at óttast hofgyðjuna, því
at vit Bósi höfum sungið yfir hausamótum
hennar, en til þess máttu ætla, at ek
þykkjust sæmdar af þér verðr, er ek leysi
þik heðan.' ¶ 'Ekki hefi ek meira í veð at
setja en sjálfa mik,' segir hún, 'ef þat er
vili frænda minna.' ¶ 'Eigi mun ek til þeira
giftingar leita,' segir Herrauðr, 'ok vil
ek hér engan undandrátt í hafa, því at ek
þykkjumst í engu þér varboðinn ok skal
leysa þik sem áðr.' ¶ 'Eigi veit ek þann
mann,' segir hún, 'at ek vil heldr eiga en þik,
af þeim sem ek hefi sét.' ¶ Þeir leysa hana

nú, Herrauðr spyrr, hvárt hún vill heldr fara heim með þeim ok geri hann brúðlaup til hennar eða senda hana austr til bróður síns ok sjái hún hann aldri síðan. En hún kjöri at fara með honum, ok lofaði hvárt öðru trú sinni. Eftir þat báru þeir út gull ok gersemar ór hofinu, en síðan lögðu þeir eld í hofit ok brenndu upp at ösku, svá at engi örmul sá nema öskuna, ok fóru síðan burt með þat, sem þeir höfðu fengit, ok léttu eigi fyrr en þeir kómu til Hóketils karls ok dvöldust þar eigi lengi ok gáfu honum fé mikit ok báru á mörgum hestum gull ok gersemar til skips, ok urðu menn þeira þeim fegnir.

9. Frá Brávallarbardaga

Þessu næst sigldu þeir burt af Bjarmalandi, sem fyrr var, ok er þá eigi getit um ferð þeira, fyrr en þeir kómu heim í Gautland, ok höfðu þeir þá tvá vetr í burt verit. Þeir gengu nú fyrir konung, ok færði Bósi honum eggit, ok var þá brotin taug á skurninu, ok váru þar í tíu merkr gulls, ok hafði konungr skurnit fyrir borðker. Bósi gaf konungi þat ferlit, er hann tók af Jómalanum, ok váru þeir nú sáttir. Í þenna tíma kómu þeir til Hildar konungs dagfari ok náttfari, bræðr drottningar, ok váru þeir sendir af Haraldi konungi hilditönn í liðsbón, því at þá var settr tími til bardagans á Brávöllum, er

mestr hefir verit á Norðrlöndum, sem segir í sögu Sigurðar hrings, föður Ragnars loðbrókar. Hringr konungr bað Herrauð fara fyrir sik, en kvaðst skyldu geyma brúðar hans á meðan, ok skyldu þeir þá vera sáttir um allt þat, sem þeira hafði í millum farit. Herrauðr gerði nú sem hans faðir beiddi ok fóru þeir Bósi með þeim bræðrum með fimm hundruð manna ok fundu Harald konung. Í þessi orrostu fell Haraldr konungr ok með honum fimmtán konungar annars hundraðs, sem segir í sögu hans, ok margir aðrir kappar, þeir sem konungum váru meiri. Þar fellu þeir Dagfari ok Náttfari, en þeir Herrauðr ok Bósi urðu báðir sárir ok kómust þó báðir ór bardaganum. Þá höfðu orðit þau umskipti í Gautlandi, sem síðar mun sagt verða, meðan þeir váru í burtu.

10. Fall Hrings konungs

Nú af því, at eigi má í senn segja meir en eitt, þá verðr nú þat at skýra, sem fyrr hefir borit í sögunni, ok er þat nú til at taka fyrst, at Hleiðr, systir Goðmundar konungs, hvarf í burt af Glæsivöllum. Ok sem konungr saknar hennar, lætr hann leita hennar bæði á sjó ok landi, ok kunni hana engi upp at frétta. Þeir bræðr váru þá með konungi, Hrærekr ok Siggeirr. Konungr bað Siggeir búast fyrir um eftirleit Hleiðar ok vinna þat til eiginorðs við hana. Siggeirr kvaðst ætla, at þat mundi eigi auðvelt at finna hana, er hofgyðjan á Bjarmalandi vissi ekki til

hennar. Þeir bjuggust nú ór landi ok höfðu fimm skip ok fóru til Bjarmalands ok fundu Hárek konung ok sögðu honum sín erendi, en hann bað þá fara til horgsins ok kvað eigi munu laust fyrir liggja, er Jómali eða goðin vissu ekki til hennar. Þeir fóru nú til horgsins ok fundu þar öskudyngjuna, ok sást engi örmul neins þess, er þar átti at vera. ¶ Fóru þeir nú um skóginn ok kómu til byggða Hóretils karls ok fréttu eptir, hvárt þau vissu ekki til, hverr horginu hefði grandat, en karl kvaðst þat eigi vita, en hann sagði þó, at tveir gauzkir menn hefði legit undir Vínuskógi mjök lengi, ok hét annarr Herrauðr, en annarr Bögu-Bósi, ok kvað hann þá sér þykkja líkasta til at hafa gert slíkt stórræði. En bóndadóttir sagðist hafa fundit þá á veginum, þá þeir fóru til skips, ok þeir höfðu með sér Hleiði, systur Goðmundar konungs af Glæsivöllum, ok sögðu hennar til sín leita mega, er nökkurr vildi hana finna. ¶ Ok sem þeir urðu þessa vísir, sögðu þeir þetta konungi,

ok söfnuðu þeir nú liði um allt Bjarmaland ok fengu þar þrjú skip ok tuttugu ok sigldu síðan til Gautlands ok kómu þar þann tíma, sem þeir fóstbræðr váru í bardaganum á Brávöllum, ok var Hringr konungr fámennr heima, ok buðu þeir honum þegar bardaga eða gera upp meyna. Konungr kjöri heldr at berjast, ok urðu þar skjót umskipti. Fell þar Hringr konungr ok mestr hluti liðs hans. Tóku þeir nú meyna, en ræntu fé öllu ok fóru í burt síðan ok léttu eigi, fyrr en þeir kómu heim á Glæsivöllu, ok varð Goðmundr konungr feginn systur sinni ok þakkaði þeim vel fyrir ferðina, ok þótti hún orðin in frægasta. Siggeirr bað nú Hleiðar, en hún var treg til þess ok kvað þat makligt, at sá nyti sín, er hana frelsaði ór tröllahöndum. ¶ Konungr kvað Siggeir vel hafa til hennar unnit ok segist eiga at ráða gifting hennar, — 'ok skal eigi útlendum hörðingjum gagnast at eiga þik, er þú vilt eigi várum ráðum hlíta.' Ok varð nú svá at vera sem konungr vildi. ¶ Ok látum þá nú

búast við brúðlaupi sínu, því at þeir hyggja nú gott til sín, en þat mætti verða, at beinaspjöll yrði á boðinu.

11. Bósi fekk fregnir af Glæsivöllum

Þat er nú til máls at taka, at þeir Herrauðr ok Bósi kómu heim í Gautland hálfum mánuði síðar en þeir Siggeirr sigldu í burt. Safna þeir nú vinar í stað ok taka nú ráðagerðir sínar, ok sótti Bósi föður sinn at ráðum, en hann sagði, at þeir mundu verða of seinir, ef þeir söfnuðu liði miklu, ok því sagði hann, at þeir mundu heldr ná konungsdóttur með djúpsettum ráðum ok snörum atburðum, ok var nú þetta ráðit, at þeir bjuggu eitt skip ok á þrjá tigi manna. Smiðr skyldi nú fara með þeim ok hafa alla forsögn um þeira ferð. Karl lagði þeim mörg ráð ok þau Busla. Sigldu þeir nú, þegar þeir váru búnir.

Smiðr hafði byr ávallt, þá er hann stýrði, ok varð þeira ferð með meira flýti en líkendi mundi á þykkja, ok kómu þeir nú vánum bráðara austr á Glæsivöllu ok lögðu skipi sínu undir einn eyðiskóg. Smiðr hafði hulinshjálm yfir skipi þeira. ¶ Þeir gengu á land upp Herrauðr ok Bósi. Þeir kómu at húsabæ litlum ok fyrirligum. Þar bjó karl ok kerling. Þau áttu dóttur væna ok vel kunnandi. Bóndi bauð þeim náttargreiða; þat þágu þeir, þar váru góð hýbýli. ¶ Þeim var unninn góðr beini, ok váru tekin upp borð ok gert mungát at drekka. Bóndi var fálátr ok óspurull. Bóndadóttir var þar mannúðligust, ok skenkti hún gestum. Bósi var glaðrátr ok gerði henni smáglingrur; hún gerði honum ok svá í móti. ¶ Um kveldit var þeim fylgt at sofa, en þegar at ljós var slokit, þá kom Bögu-Bósi þar, sem bóndadóttir lá, ok lyfti klæði af henni. Hún spurði, hvat þar væri, en Bögu-Bósi sagði til sín. ¶ 'Hvat viltu hingat?' sagði hún. ¶ 'Ek vil brynna fola mínum í vínkeldu þinni,'

sagði hann. ¶ 'Mun þat hægt vera, maðr minn?' sagði hún; 'eigi er hann vanr þvílíkum brunnhúsum, sem ek hefi.' ¶ 'Ek skal leiða hann at fram,' sagði hann, 'ok hrinda honum á kaf, ef hann vill eigi öðruvísi drekka.' ¶ 'Hvar er folinn þinn, hjartavinrinn minn?' sagði hún. ¶ 'Á milli fóta mér, ástin mín,' kvað hann, 'ok tak þú á honum ok þó kyrrt, því at hann er mjök styggr.' ¶ Hún tók nú um göndulinn á honum ok strauk um ok mælti: 'Þetta er kimligr foli ok þó mjök rétt hálsaðr.' ¶ 'Ekki er vel komit fyrir hann höfðinu,' sagði hann, 'en hann kringir betr makkanum, þá hann hefir drukkit.' ¶ 'Sjá nú fyrir öllu,' segir hún. ¶ 'Ligg þú sem gleiðust,' kvað hann, 'ok haf sem kyrrast.' ¶ Hann brynnir nú folanum heldr ótæpiliga, svá at hann var allr á kafi. Bóndadóttur varð mjök dátt við þetta, svá at hún gat varla talat. 'Muntu ekki drekkja folanum?' sagði hún. ¶ 'Svá skal hann hafa sem hann þolir mest,' sagði hann, 'því at hann er mér oft óstýrinn

fyrir þat hann fær ekki at drekka sem hann beiðist.“ ¶ Hann er nú at, sem honum líkar, ok hvílist síðan. Bóndadóttir undrast nú, hvaðan vætta sjá mun komin, sem hún hefir í klofinu, því at allr beðrinn lék í einu lauðri undir henni. ¶ Hún mælti: „Mun ekki þat mega vera, at folinn þinn hafi drukkit meira en honum hefir gott gert ok hafi hann ælt upp meira en hann hefir drukkit?“ ¶ „Veldr honum nú eitthvat,“ kvað hann, „því at hann er svá líkr sem lunga.“ ¶ „Hann mun vera ölsjúkr,“ sagði hún, „sem aðrir drykkjumenn.“ ¶ „Þat er víst,“ kvað hann. Þau skemmta sér nú sem þeim líkar, ok var bóndadóttir ýmist ofan á eða undir, ok sagðist hún aldri hafa riðit hæggengara fola en þessum. ¶ Ok eptir margan gamanleik spyrr hún, hvat manni hann sé, en hann segir til it sanna ok spurði á móti, hvat þat væri títt í landinu. Hún segir, at þat væri nú nýjast, at þeir bræðr Hrærekr ok Siggeirr höfðu nær Hleiði konungssystur, en átti Hring konung í

Gautlandi, ≷ „Ok svá eru þeir nú frægir orðnir af för þessi, at engir þykkja nú þeim líkir í Austrvegi, ok hefir konungr gefit systur sína Siggeiri, ok er þat þó á móti hennar vilja, ok á nú brúðlaupit at vera innan þriggja nátta. En þeir eru svá varir um sik, at þeir hafa njósn á hverri götu ok í hverri hörn, ok má þeim ekki á óvart koma, en þeim þykkir aldri örvænt, nær þeir Herrauðr ok Bósi koma at vitja meyjarinnar. Konungr hefir látit gera sér höll svá mikla, at á henni eru hundrað dyra, ok er jafnt langt í millum allra; hundrað manns má rúmliga sitja í millum hverra dyra; tveir dyrverðir eru við hverjar dyrr, ok á þar engi inn at ganga, sá sem eigi er þekktr við einhverjar dyrrnar, en þann, sem við engar er þekktr, skal taka ok hafa í varðhaldi, þar til at prófat er, hverr maðr hann er. Sæng stendr á miðju hallargólfi, ok er þar fimm palla upp at ganga. Þar skal liggja brúðrin ok brúðguminn, en hirðin öll skal vaka um kringum, ok má þeim því ekki

á óvart koma. ¶ „Hverir eru með konungi?“ segir Bósi, „þeir sem hann heldr mest af?“ ¶ „Sá heitir Sigurðr,“ sagði hún, „hann er ráðgjafi konungs ok svá mikill meistari til hljóðfœra, at hans líki er engi, þó at allvíða sé leitat, ok þó mest á hörpuslátt. Hann er nú farinn til frillu sinnar; hún er ein bóndadóttir hér við skóginn, ok lætr hann sauma sér klæði ok semr hljóðfœri sín.“ ¶ Ok fellr þar nú tal þeira, ok sofa þau af um náttina.

12. Frá brullaupsveizlu

Um morguninn snemma kemr Bósi til Herrauðar ok segir honum, hvat hann hefir frétt um náttina, ok síðan bjuggust þeir frá bónda, ok gaf Bósi dóttur hans fingrgull, ok fóru þeir nú at tilvísan hennar, þar til at þeir sá þann bæ, er Sigurðr var á. Þeir sá nú, hvar hann fór ok einn sveinn með honum ok stefndu heim til hallarinnar. Þeir gengu nú á veginn fyrir Sigurð. Bósi rak spjótit í gegnum hann, en Herrauðr kyrkti sveininn til bana. Síðan fló Bósi belg af þeim báðum ok fór síðan til skips, ok sögðu Smið, hvat þeir höfðu afrekat. Þeir gerðu nú ráð sín. Smiðr færði Bósa í aðra nágrímuna, en

fór sjálfr í aðra ok í þann búning, sem sveinninn hafði haft, en Bósi í þann, er Sigurðr hafði átt. ¶ Þeir sögðu Herrauð fyrir allt, hversu hann skyldi bera sik at, ok fara þeir nú heim til borgarinnar ok kómu at þeim hallardyrum, sem Goðmundr konungr var fyrir. Þóttist hann þar kenna Sigurð, ok fagnar hann honum vel ok leiðir hann inn, ok tók hann þegar við féhirzlum konungs ok ölgögnum ok kjallara ok hefir skipan á, hvert öl fyrst skal ganga, ok segir byrlurum fyrir, hversu ákaft þeir skulu skenkja. Sagði hann, at þat varðar mestu, at menn verði it fyrsta kveld sem drukknastir, því at þat eimir lengst af. Þessu næst var höfðingjum í sæti skipat ok brúðrin inn leidd ok á bekk sett ok með henni margar meyjar hæverskar. ¶ Goðmundr konungr sat í hásæti ok brúðguminn hjá honum. Hrærekr þjónaði brúðgumanum. Eigi er greint, hversu höfðingjum var skipat, en þess getr, at Sigurðr sló hörpu fyrir brúðunum. En er

minni váru inn borin, sló Sigurðr svá, at menn sögðu, at eigi mundi hans líki, en hann kvað þat lítit mark at fyrst. Konungr bað hann eigi af spara. Ok sem inn kom þat minni, sem signat var Þór, þá skipti Sigurðr um slaginn, ok tók þá at ókyrrast allt þat, sem laust var, knífar ok borðdiskar ok allt þat, sem engi helt á, ok fjöldi manna stukku upp ór sínum sætum ok léku á gólfinu, ok gekk þetta langa stund. Því næst kom þat minni inn, er helgat var öllum ásum. Sigurðr skipti þá enn um slaginn ok stillti þá svá hátt, at dvergmála kvað í höllunni. Stóðu þá upp allir þeir, sem inni váru, nema brúðguminn ok brúðrin ok konungrinn, ok var nú allt á ferð ok för innan um alla höllina, ok gekk því langa stund. ¶ Konungr spyrr nú, hvárt hann kann nokkur fleiri slagi, en hann segir eptir vera nokkura smáleika ok bað fólkit hvílast fyrst. Settust menn nú til drykkju. Sló hann þá Gýgjarslag ok Drömbuð ok Hjarrandahljóð. Því næst kom inn Óðins minni. Þá lauk

Sigurðr upp hörpunni. Hún var svá stór, at maðr mátti standa réttr í maganum á henni; hún var öll sem á gull sæi. Þar tók hann upp hvíta glófa gullsaumaða. Hann sló nú þann slag, sem faldafeykir heitir, ok stukku þá faldarnir af konunum, ok léku þeir yfir ofan þvertrénum. Stukku þá upp konurnar ok allir menninir, ok engi hlutr var þá sá, at kyrr toldi. ¶ En er þetta minni var af gengit, kom inn þat minni, er signat var Freyju, ok átti þat síðast at afrekka. Tók Sigurðr þá þann streng, er lá um þvera strengina, ok bað konung búast við rammaslag. En konungi brá svá við, at hann stökk upp ok svá brúðguminn ok brúðrin, ok léku nú engir vakrara en þau, ok gekk þessu langa stund. Smiðr tók nú í hönd brúðinni ok lék allra vakrast. Hann tók borðbúnað af stólnum ok kastaði upp í sængina, þegar hann sá sér færi á. ¶ En frá Herrauði er þat at segja, at hann lætr menn sína meiða öll þau skip, sem með sjónum váru, svá at ekki var sjófært. Suma

hafði hann heima í borginni, ok báru þeir til sjóvar gull ok gersemar, er smiðr hafði lagit þeim til handargagns. Var nú mjök húmat. Sumir váru uppi á höllunni ok skynjuðu, hvat inni var, ok drógu út um gluggann þat, sem upp var kastat í sængina, en sumir færðu til skipa ok sneru stöfnum frá landi.

13. Brúðarrán

Þat berr nú til nýlundu, at þá þeir léku sem glaðast í höllunni, at maðr gekk inn í höllina. Sá var mikill vexti ok fríðr sýnum. Hann var í rauðum skarlatsskyrtu ok silkibelti um sik ok gullhlað um enni. Hann var slyppr ok fór leikandi sem aðrir, þar til er hann kom fyrir konung. Hann reiðir þá upp hnefann ok drepr svá snöggt um nasir konungi, at ór honum hrutu þrjár tennrnar, en blóð stökk ór nösum hans ok munni, en hann fell sjálfr í öngvit. ¶ Sigurðr sér nú þetta. Hann kastar nú körfunni upp í sængina, en rak báða hnefana í millum herða kvámumanninum, en hann sneri undan, en

Sigurðr eltir honum ok þeir Siggeirr ok allir aðrir, en sumir stefndu yfir konunginum. Smiðr tók í hönd brúðinni ok leiddi hana upp í sængina ok læsti hana innan í maga hörpunnar, en þeir drógu hana út um glugginn, sem úti váru, ok svá Smið með, ok flýttu sér til skips ok gengu síðan út á þat. Þá var sá þar kominn, er konunginn hafði slegit. Sigurðr gekk ok út á skipit, er hann kom at, en Siggeirr eltir honum með brugðit sverð. Sigurðr snýr þá aptr í móti honum ok hratt honum á kaf; urðu hans menn at draga hann á land verr en dauðan. En Smiðr hjó landfestina, ok drógu menn segl upp ok gerðu bæði at sigla ok róa ok létu ganga út á haf slíkt er mátti. Hrærekr hljóp til skips ok margir menn aðrir með honum, en er skipum var fram hrundit, fell þar inn kolblár sjór, ok urðu þeir at landi at leggja ok urðu at fara sitt hugarmót svá búit, váru ok allir menn verr en ráðlausir ok atyrkjuskap. ¶ Konungr raknar nú við ok var þó lítils máttar, ok leituðu menn

við at næra hann, en hann var mjök máttdreginn. Snerist nú veizlan í sút ok sorg. En þá konungr hresstist, gerðu þeir ráð sín, ok kom þeim þat saman at slíta eigi fjölmenninu ok búast sem skjótast at fara eptir þeim fóstbræðrum. ¶ Ok látum þá nú búast, en víkjum söguni aptr til þeira kumpána, at þeir sigla, þangat til at vegir skiljast ok annarr lá til Bjarmalands. Þá bað Bósi Herrauð sigla heim til Gautlands, en hann kvaðst eiga erendi til Bjarmalands. ¶ Herrauðr segist eigi við hann skilja, — ¿Eða hvat er í erendum þínum þangat? ¶ Hann segir þat munu síðar sýnast. Smiðr bauð at bíða þeira fimm nætr. Bósi sagði, at þeim mundi þat vel duga, ok fóru þeir nú á bátnum til lands tveir saman ok fólu bátinn í leyni nokkuru, en þeir gengu til byggða, þar sem karl bjó ok kerling. Þau áttu dóttur væna. Þar var vel við þeim tekit ok gefit gott vín at drekka um kveldit. ¶ Sögu-Bósi leit hýrliga til bóndadóttur, en hún var mjök tileygð til

hans á móti. Litlu síðar fóru menn til svefns. Bósi kom til sængr bóndadóttur. Hún spyrr, hvat hann vill. Hann bað hana hólka stúfa sinn. Hún spyrr, hvat hólkrinn væri. Hann spurði, hvárt hún hefði engan. Hún sagðist engan hafa, þann sem honum væri hæfiligr. ¶ „Ek get rýmt hann, þó at þröngr sé,“ sagði hann. ¶ „Hvat er stúfrinn þinn?“ sagði hún. „Ek get nærri, hvat ek má ætla hólkborunni minni.“ ¶ Hann bað hana taka á millum fóta sér. Hún kippti at sér hendinni ok bað ófagnað eiga stúfa hans. ¶ „Hverju þykkir þér betra líkt?“ sagði hann. ¶ „Þunnadraskafti föður míns ok sé brotin aftan af því kringlan.“ ¶ „Tilryndin þetta,“ sagði Bögu-Bósi; hann dró gull af hendi sér ok gaf henni. Hún spyrr, hvat hann vill á móti hafa. ¶ „Ek vil sponsa traus þína,“ sagði hann. ¶ „Ekki veit ek, hvernig þat er,“ segir hún. ¶ „Ligg þú sem breiðast,“ kvað han. ¶ Hún gerði sem hann bað. Hann ferr nú á millum fótanna á henni ok leggr síðan neðan í kviðinn á henni, svá at allt

gekk upp undir bring-spölu. ¶ Hún brá við hart ok mælti: „Þú hleyptir inn sponsinu um augat, karlmaðr,“ kvað hún. ¶ „Ek skal ná því ór aftr,“ segir hann, „eða hversu varð þér við?“ ¶ „Svá dátt sem ek hefði drukkit ferskan mjöð,“ kvað hún, „ok haf þú sem vakrast í auganu þveglinn,“ sagði hún. ¶ Hann sparir nú ekki af, þar til at hana veigdi alla, svá at henni lá við at klígja, ok bað hann þá at hætta. Þau tóku nú hvíla, ok spyrr hún nú, hvat manna hann væri. Hann sagði it sanna ok spyrr, hvárt hún væri nokkut í kærleikum við Eddu konungsdóttur. Hún sagðist oft koma í skemmu konungsdóttur ok vera þar vel tekin. ¶ „Ek mun hafa þik at trúnaðarmanni,“ sagði hann, „ok vil ek gera þér til þrjár merkr silfrs, at þú komir konungsdóttur í skóginn til mín.“ ¶ Hann tók nú ór pungi sínum þrjár valhnetr. Þær váru sem á gull sæi. Hann fekk henni þær ok bað hana segja konungsdóttur, at hún vissi einn þann lund í skóginum, at slíkar hnetr

væri nógar. ¶ Hún sagði konungsdóttur eigi upporena fyrir einum ok sagði henni fylgja at jafnaði gelding þann, ‚er skálkr heitir ok er svá sterkr, at hann hefir tólf karla afl, hvat sem reyna þarf.‘ ¶ Bósi kvaðst þat eigi hirða, ef ekki væri við fleirum at sjá. ¶ Um morguninn snemma fór hún at finna konungsdóttur ok sýnir henni gullhnetternar ok sagðist vita, hvar slíkar mætti nógar finna. ¶ ‚Förum þangat sem fyrst,‘ segir konungsdóttir, ‚ok þrællinn með okkr.‘ Ok svá gera þau. ¶ Þeir kompánar váru nú komnir í skóginn ok snúa til móts við þau. Bósi heilsar jungfrúnni ok spyrr, hví hún ferr svá einmana. Hún kvað eigi hættligt um þat. ¶ ‚Þat er nú sem takast vill,‘ segir Bósi, ‚ok ger nú hvárt er þú vilt, at fara með mér viljug eða geri ek skyndibrúðlaup til þín hér í skóginum.‘ ¶ Þrællinn spyrr nú, hverr gaurr svá fjanda djarfr er, at slíkt lofar sér at gleypa. Herrauðr bað hann þegja, fúlan sjána. Þrællinn sló með stórri kylfu til Herrauðar, en hann brá við

skildinum. Höggit var svá þungt, at hann brotnaði allr. Herrauðr hjó undir þrælinn, en hann tók fast í móti, ok váru þeira sviptingar sterkligar, ok fór þrællinn hvergi á hæl. Bósi kom þá at ok tók fætrna undan þrælinum, ok lögðu síðan snöru á háls honum ok hengdu hann þar á eikunum. ¶ Síðan setti Bósi konungsdóttur á handlegg sér ok bar hana til skips, ok létu frá landi ok fóru þar til, er þeir fundu Smið. Konungsdóttir barst lítt af, en þegar Smiðr hafði orð við hana, tók af henni allan óhug, ok sigldu heim í Gautland.

14. Frá bardaga

Þat byrjast nú, sem þeir bræðr höfðu fullbúit sitt lið ok höfðu ógrynni liðs. En svá hafði Guðmundi konungi orðit þungt þústrinn Herrauðar, at hann var eigi ferðugr at fara þessa ferð, ok skyldu þeir bræðr hafa af veg ok vanda. Þeir höfðu fjóra tigi skipa af Glæsivöllum, en juku þó mörgum við í ferðinni. Þeir kómu til Bjarmalands ok fundu Hárek konung, föður sinn, ok váru þeir Herrauðr ok Bósi nýkomnir þaðan. Hafði Hárekr konungr þá fulla vissu af því, at þeir höfðu verit í burtu dóttur hans. Hafði hann þá búit lið sitt ok hafði fimmtán stór skip. Siæst

hann nú í ferð með þeim bræðrum, ok fóru þeir alls sex tigi skipa ok sigla nú til Gautlands. Nú er at segja af þeim Herrauði ok Bósa, at þeir safna liði, þegar þeir koma heim, ok vildu vera búnir, ef þeim væri eftirför veitt, en hafa þá brúðlaupin, er gott tóm væri til. Þvari karl hafði látit smíða spjót ok öxar ok örvar, á meðan þeir váru í burtu, ok kom þar nú saman mikit fjölmenni. Þeir frétta nú, at þeir eru við land komnir Hárekr konungr ok synir hans, ok var nú eigi þusulaust. Lét Herrauðr nú leggja út skipum sínum á móti þeim; hafði hann lið mikit ok frítt ok þó miklu minna en þeir Hárekr. Lagði sínu skipi á móti konungi Smiðr Þvarason, en Bósi móti Hræreki, Herrauðr á móti Siggeiri, ok þurfti þar eigi at sökum at spyrja, ok tekst með þeim bardagi mjök harðr, ok váru hváritveggju inir áköfustu. Ok er bardaginn hafði eigi lengi staðit, réð Siggeirr til uppgöngu á skip Herrauðs ok varð skjótt mannskaði. Sniðill hét stafnbúi

Herrauðar. Hann skaut spjóti at Siggeiri. Hann tók spjótit á lofti ok skaut aftr at þeim, er sendi. Spjótit flaug í gegnum Sniðil ok svá langt í skipsstafninn, at hann nisti hann þar við. Herrauðr snerist nú í móti Siggeiri ok leggr til hans með atgeir, svá at gekk í gegnum skjöldinn, en Siggeirr snaraði svá hart skjöldinn, at Herrauði varð lauss atgeirrinn, en hann hjó til Herrauðar, ok kom á hjálminn ok tók af fjórðunginn, ok fylgdi þar af hægra eyrat, en Herrauðr greip upp eina stóra þvöru af þiljunum ok laust á nasir honum, svá at hjálmbukit gekk at andlitinu, ok brotnaði í honum nefit ok ór honum allar tennrnar, ok steyptist hann öfugr aftr á skip sitt ok féll þá í óvit ok lá mjök lengi. Smiðr barðist ákafliga. Hárekr konungr komst upp á skip hans við tólfta mann ok þyðst um fast. Smiðr snýr nú á mót honum ok hjó til hans með saxi því, sem Busla kerling hafði gefit honum, því at hann bitu eigi atkvæðalaus vápn. Höggit kom framan um þverar tennrnar,

ok brotnuðu þær ór honum allar, gómbeinit brotnaði ok varrirnar sprungu báðar, ok hljóp þar ór blóð mikit. En við þetta högg brá honum svá, at hann varð at flugareka ok spjó eitri yfir skipit, ok fengu margir menn bana. Hann steypti sér niðr at smið ok gleypti hann ok svelgir honum niðr í sik. Þeir sáu nú, hvar fugl fló af landi ofan, sá er Skergírr heitir. Hann hefir höfuð svá mikit ok hræðiligt, at honum er jafnat til fjándans, ok ræðst á móti arekanum, ok var þeira atgangr hræðiligr. En svá lauk þeira viðskiptum, at þeir féllu báðir niðr, ok féll skergírrinn niðr í sjóinn, en arekinn kom niðr í skipi Siggeirs. Herrauðr var þar þá kominn ok lét ganga kylfuna á báðar hendr. Hann sló til Siggeirs, ok kom höggit undir eyrat, ok brotnaði í honum allr hausinn, en hann hraut fyrir borð ok kom aldri upp síðan. Hárekr konungr tarnar nú við ok varð at einum gelti ok greip til Herrauðar með tönnunum ok reif af honum alla brynjuna ok festi tennrnar í brjóstinu á honum ok reif af honum báðar geirvörtur-nar niðr at beini, en hann hjó í móti á trýnit á geltinum, ok tók af fyrir framan augun. Var Herrauðr þá svá móðr, at hann féll á bak aptr, en göltinn trað hann undir fótum sér, en gat eigi bitit, er af var trýnit. Þá kom at glatunshundtík mikil á skipit ok hafði stórar vígtenn. Hún reif gat á nára-num á geltinum ok rakti þar út þarmana ok hljóp fyrir borð, en Hárekr var þá í manns-líki ok steypti sér fyrir borð eptir henni, ok sukku þau til grunna, ok kom hvártki upp síðan, ok þótti mönnum sem þat mundi verit hafa Busla kerling, því at hún sást aldri síðan.

15. Þeir fóstbræðr hefndu sín

Sögu-Bósi er nú kominn upp á skip Hræreks ok barðist alldrengiliga. Hann sá, hvar faðir sinn flaut með borðinu mjök máttdreginn. Stökk hann nú fyrir borð ok hjálpaði honum ok kom honum upp í skip sitt.

Þá var Hrærekr kominn á skipit ok hafði drepit margan mann. Bósi kom þá upp á skipit ok var mjök móðr, en þó ræðst hann í móti Hræreki ok hjó í skjöld hans ok klauf hann allan niðr í gegnum ok af honum fótinn í ristarliðnum. Sverðit kom í vindásinn ok stökk sundr í miðju. Hrærekr hjó á móti. Bósi snerist undan á hæl. Sverðit slapp af hjálminum ok niðr á herðarnar ok beit af

konum alla brynjuna, ok fekk hann sár á herðablöðunum, ok gekk svá niðr um allt bakit, at öll klæðin rifnuðu af honum, svá at hann var nakinn allr eptir, ok af vinstra fæti hælbeinit. Bósi þreif upp ás einn, en Hrærekr vildi þá hlaupa yfir borð. Bósi sló hann í sundr við hástokkinum, svá at sér fell hvárr hlutrinn. Var nú ok fallinn mestr hluti liðs þeira, en þeir þágu grið, sem eptir lifðu. Þeir kanna nú lið sitt, ok var eigi eptir meir en hundrað manns liðfært, ok áttu þeir fóstbræðr nú miklum sigri at hrósa. Skiptu menn nú herfangi, en þeir váru græddir, sem græðandi váru.

16. Herrauðr ok Bósi setjast at ríkjum

Síðan bjuggust þeir við brúðlaupum sínum Herrauðr ok Bósi, ok skorti nú eigi tilföng bæði nóg ok góð, ok stóð veizlan mánuð, ok váru menn með virðuligum gjöfum á burt leystir. Tók Herrauðr þá konungsnafn yfir öllum þeim ríkjum, sem faðir hans hafði stýrt. Litlu síðar söfnuðu þeir liði ok fóru til Bjarmalands, ok beiddi Bósi sér þar viðtöku ok talði þar til, at Edda ætti land allt eptir föður sinn, er nú var orðin eiginkona hans, ok segist hann svá helzt mega bæta landsmönnum þann mannskaða, sem þeir höfðu af honum fengit, at vera konungr yfir þeim ok styrkja þá með lögum

ok réttarbótum. Ok með því at þeir váru höfðingjalausir, þá sá þeir engan sinn kost vænna en taka hann sér til konungs. Var þada þeim kunnig áðr at öllum góðum siðum. Gerðist Bósi nú konungr yfir Bjarmalandi.

Hann átti son við frillu sinni, þeiri er hann hafði jafnan hjá. Sá hét Sviði inn sókndjarfi; hann var faðir Vilmundar viðutan.

Bósi fór austr á Glæsivöllu ok sætti þá Goðmund konung ok Herrauð. Þau hjeldr unnust mikit. Þeira dóttir var Þóra borgarhjörtr, er Ragnarr loðbrók átti.

Svá hefir sagt verit, at í gammseegginu því, sem þeir sóttu til Bjarmalands, hafi fundizt yrmlingr sá, er gullslitr var á, ok gaf Herrauðr konungr hann dóttur sinni í tannfé, en hún lét leggja gull undir hann, ok óx hann svá mikit, at hann lá í hring um skemmu hennar, ok varð svá grimmr, at engi þorði nærri honum at koma nema konungr ok sá, er honum færði mat, uxa gamlan þurfti ormrinn í mál, ok þótti hann in mesta meinvættr. Heitstrengdi Herrauðr

konungr þess at gipta þeim einum manni Þóru, dóttur sína, sem þyrði at ganga í skemmuna til máls við hana ok af réði orminn. En þat þorði engi fyrr at gera en til kom Ragnarr, sonr Sigurðar hrings. Sá Ragnarr var síðan kallaðr loðbrók, ok tók hann nafn af klæðum sínum, er hann lét gera sér, þá er hann vann orminn. Ok lúkum vér hér nú sögu Bögu-Bósa.

Ok signi þá seta Busla alla sem hér hafa til hlýtt, lesit og skrifat, eðr hér nökkut til fengit eðr gott at gjört A·M·E·N.

aæbcdðe

a æ b c d ð e

fghijklmn

f g h i j k l m n

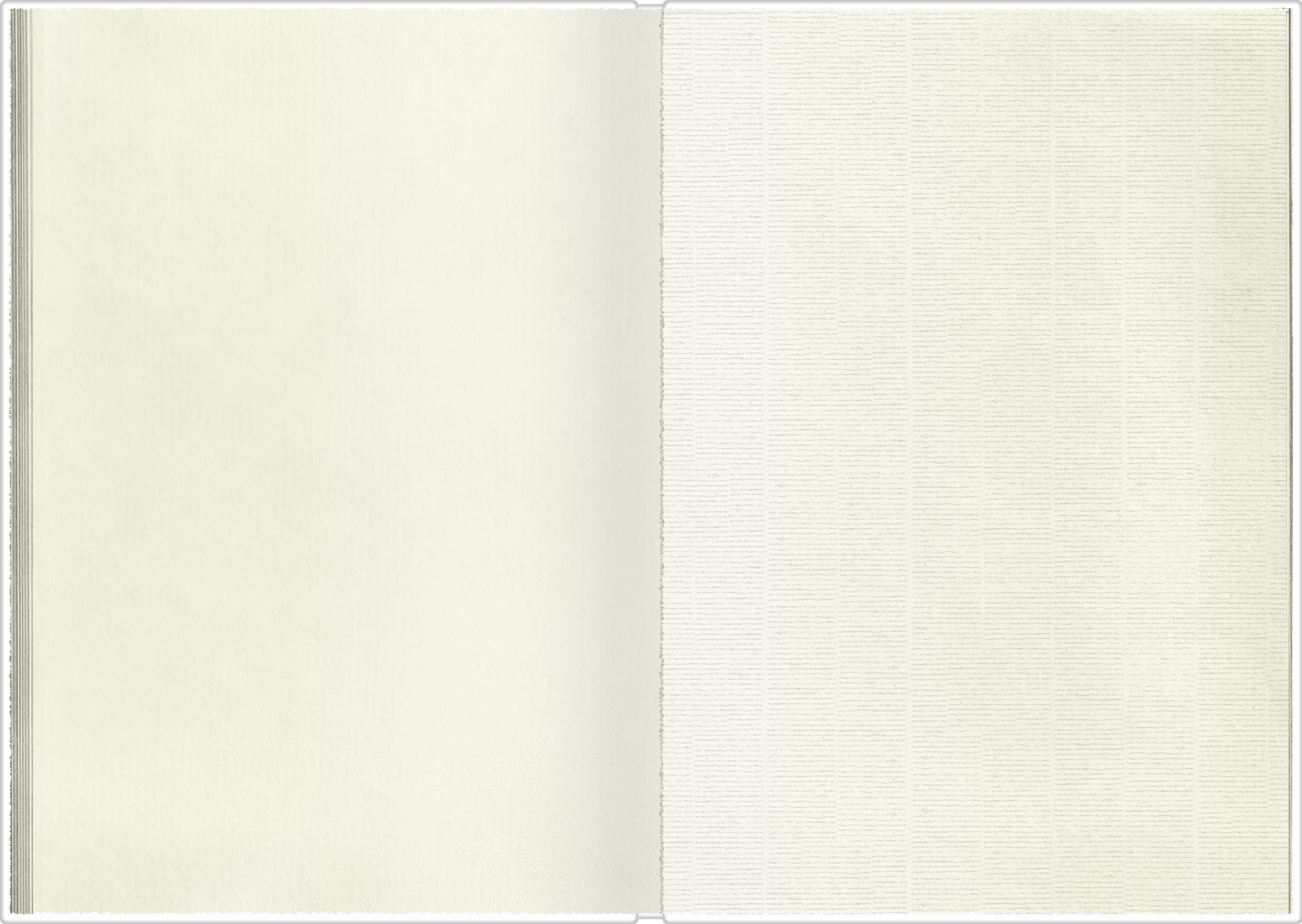
opþqrstu

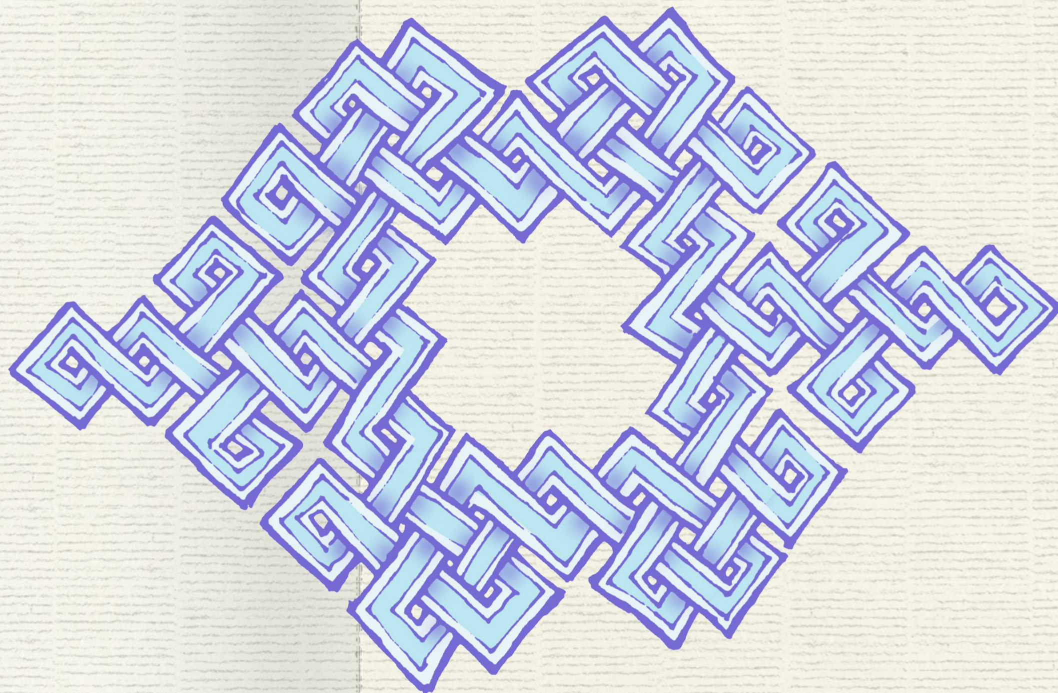
o p þ q r s t u

vwxyzᵹ

v w x y z ᵹ

Brien

ISBN 9781934227138

